

Levens- testament

Inleiding

Veel mensen hebben een testament gemaakt. Hierin is vastgelegd wat er na hun overlijden moet gebeuren met hun nalatenschap. Er staan bepalingen in over wie moet erven, onder welke voorwaarden en wie de nalatenschap moet afwickelen (wie de executeur is). En vooral door dat laatste puntje, het benoemen van een executeur, denken veel mensen dat daarmee ook zaken zijn geregeld die ze vóór hun overlijden niet meer zelf kunnen doen.

Maar niets is minder waar. Een 'gewoon' testament werkt pas na het overlijden van iemand. Wilt u iets regelen voor de situatie dat u nog in leven bent, maar niet meer zelf kunt handelen (bijvoorbeeld vanwege dementie of een beroerte), dan biedt het levenstestament een oplossing. Overigens kunt u ook een levenstestament maken voor het geval u bepaalde handelingen (geestelijk) nog wel zou kunnen doen, maar ze niet meer kan of wil verrichten, bijvoorbeeld omdat u slecht ter been bent geworden.

Een levenstestament is bij voorkeur een notariële akte waarin de maker aanwijst wie zijn zaken moet behartigen als hij dat bij leven zelf niet meer kan of wil, hoe hij de zaken geregeld wenst te hebben en welke voorwaarden allemaal van toepassing zijn. Het is dus een combinatie van een volmacht en een overzicht van persoonlijke wensen, op allerlei gebieden.

Verschillende soorten volmacht

Met een volmacht geeft u iemand anders de mogelijkheid om namens u bepaalde (rechts)handelingen te verrichten. U bent de volmachtgever en de persoon aan wie u volmacht geeft is de gevolmachtigde. De gevolmachtigde mag natuurlijk uitsluitend handelen conform de bevoegdheden die u de gevolmachtigde heeft gegeven.

Door het geven van een volmacht blijft u overigens ook zelf bevoegd tot alles waarvoor u de volmacht heeft gegeven. Bovendien kan een volmacht door u als volmachtgever altijd worden herroepen of worden gewijzigd, tenzij u de volmacht onherroepelijk heeft gemaakt.

U kunt een algemene volmacht of een bijzondere volmacht geven. Een algemene volmacht is een volmacht waarbij u de gevolmachtigde de

bevoegdheid geeft om uw belangen op alle gebieden te behartigen. Hij mag dan alle zaken namens u doen die u zelf ook zou kunnen doen. Deze persoon kan ongelimiteerd over uw bankrekeningen beschikken, uw huis verkopen, schenkingen doen, leningen namens u afsluiten en noem maar op.

Naast deze algemene volmacht zijn er bijzondere volmachten. Dit zijn volmachten die voor een bepaald doel of een specifieke handeling zijn gegeven. Deze volmachten kunnen uitgebreid, maar ook zeer beperkt zijn. Denk aan het aanwijzen van iemand die voor uw minderjarige kinderen moet zorgen als u dat (tijdelijk) niet kunt, of een volmacht om uw woning namens u te verkopen als u naar een verzorgingshuis zou moeten.

U kunt ook een volmacht geven om een erfenis namens u af te handelen of uw bankzaken en beleggingen te beheren. Allerlei zaken die met uw vermogen te maken hebben. We spreken dan van een vermogensrechtelijke volmacht.

Een ander voorbeeld van een bijzondere volmacht is de ondernemersvolmacht, waarbij de gevolmachtigde volmacht krijgt om iemands zakelijke belangen betreffende een onderneming te behartigen. Deze volmacht zorgt ervoor dat uw onderneming door kan gaan wanneer u als ondernemer (tijdelijk) niet zelf in staat bent om leiding te geven.

Een heel specifiek onderwerp is het terrein van medische zaken. In een medische volmacht kunt u vastleggen wie namens u mag handelen met de artsen als u dat niet meer zelf kunt doen. Diegene krijgt dan ook het recht om inzage te hebben in uw medische dossiers.

Ook kunt u wensen vastleggen over levensverlengende maatregelen waarvan u wilt dat ze genomen worden, het zogenoemde behandelgebod. Of juist het tegenovergestelde, een niet-behandelverklaring als u wilt dat u behandelingen onder bepaalde omstandigheden niet (meer) wilt ondergaan. Verder kunt u wensen vastleggen op het gebied van euthanasie, een voortijdige levensbeëindiging. Denk tot slot ook aan zaken op het gebied van het doneren van uw organen of weefsels, of uw voorkeur voor een behandeling in een bepaald ziekenhuis en absoluut niet in ziekenhuis x. Overigens maken artsen soms hun eigen afwegingen. Maar artsen en anderen weten bij vastlegging in een levenstestament wel dat u ten tijde van het maken wilsbekwaam was en dat u uw beslissingen goed kon overzien.

Over de gevolmachtigde

Het geven van een algemene of bijzondere volmacht betekent vertrouwen

hebben. U geeft een volmacht aan iemand die daarmee zeer belangrijke en vergaande beslissingen kan nemen, die verstrekkende gevolgen voor u kunnen hebben. Het is daarom van belang dat u het volste vertrouwen heeft in de persoon of personen aan wie u zo'n volmacht geeft. U moet er vertrouwen in hebben dat de gevolmachtigde geen misbruik zal maken van de volmacht.

Niemand kan een garantie geven dat de gevolmachtigde de volmacht niet in zijn eigen belang zal gebruiken. Uiteraard kunt u in het levenstestament wel enige waarborgen opnemen, bijvoorbeeld door te bepalen tot welk bedrag iemand mag handelen, door het laten afleggen van rekening en verantwoording (maar dat is achteraf!) of misschien via het benoemen van twee of meer gevolmachtigden samen.

U leest wat belangrijk is bij het kiezen van die persoon en of u het bij één gevolmachtigde laat of er meer zult benoemen. En ook wat moet gebeuren als de door u benoemde persoon zelf ziek wordt en daardoor zijn taak niet kan uitoefenen. Mag hij dan de volmacht doorgeven aan een ander, of heeft u zelf al een alternatieve gevolmachtigde benoemd? Als u kinderen heeft, is het dan juist verstandig om een kind of meerdere kinderen te benoemen of brengt dat juist ruzie met zich mee?

U kunt in blind vertrouwen aan iemand een volmacht geven. Maar is dat wel altijd zo verstandig? Naast het benoemen van een gevolmachtigde kan het wenselijk zijn om iemand te benoemen die toezicht houdt op wat de gevolmachtigde doet of aan wie periodiek rekening en verantwoording afgelegd moeten worden. En maakt het dan nog uit wie de erfgenamen zijn en hebben de erfgenamen ook nog een taak?

Hoe weet iemand nu dat u een levenstestament heeft gemaakt en of u dit niet heeft herroepen? Moet u een regeling treffen voor digitale zaken? Krijgt de gevolmachtigde een beloning en zo ja, hoe hoog zou deze dan moeten zijn? Ook de rol van de kantonrechter komt aan de orde.

Recht tot zelfbeschikking

Via een levenstestament maakt u als de maker – als levenstestateur – optimaal gebruik van uw recht tot zelfbeschikking. U geeft aan hoe u allerlei zaken geregeld wilt hebben. Hierdoor worden niet alleen uw belangen beter behartigd, maar wordt ook de gevolmachtigde beschermd. Immers, als iemand anders het niet eens is met zijn wijze van handelen, kan hij aan de hand van de tekst in het levenstestament aantonen dat hij heeft gehandeld conform uw wens.

Ze zeggen weleens: zoveel mensen, zoveel wensen. Een levenstestament is dus een heel persoonlijk document. U legt erin vast hoe u het zou willen. Het is daarom belangrijk om goed voorbereid naar de notaris te gaan. Het zijn namelijk uw wensen die vastgelegd worden in een levenstestament.

Dit boek helpt u daarbij. Het vertelt wat er allemaal in een levenstestament mogelijk is, en waar u op moet letten. Nuttige informatie voor iedereen die zijn zaken goed geregeld wil hebben.

Mijn persoonlijke wensen

Zoals u in de inleiding heeft kunnen lezen, is een levenstestament een document waarin u uw wensen vastlegt voor het geval er tijdens uw leven iets gebeurt waardoor u zelf niet meer kunt handelen. Bijvoorbeeld door een ongeluk of door ziekte. Het is dan prettig voor uzelf, maar ook voor degene die uw zaken moet regelen, dat hij of zij weet wat uw bedoeling is, dus hoe u het graag gehad zou willen hebben.

Inboedel

Stel dat u wordt opgenomen in een verpleeg- of verzorgingshuis? Wat moet er in zo'n situatie met uw inboedel gebeuren? Zijn er bepaalde meubels die aan bepaalde mensen moeten toekomen? Moeten ze (voor een bepaalde tijd) worden opgeslagen? Of moeten uw spullen via een veiling verkocht worden? En hoe zit het met uw persoonlijke spullen, zoals uw foto's, uw dagboeken, uw administratie: wat moet daarmee gebeuren? Misschien is het wel uw wens dat bepaalde zaken vernietigd worden; zo ja, wie moet dat doen?

Souvenirs

Hetty houdt van reizen en heeft vroeger veel verre reizen gemaakt. Zij heeft in haar huis een bonte verzameling staan van allerlei voorwerpen, souvenirs en snuisterijen uit allerlei landen. Haar kinderen moeten er niet veel van hebben, die houden meer van een strak interieur.

Hetty heeft een reislustig nichtje, Jorien, dat net als zij gefascineerd is door andere culturen. In haar levenstestament geeft Hetty aan dat haar kinderen als eerste mogen kiezen wat zij willen hebben en dat daarna de rest van haar collectie naar Jorien gaat. Mocht ook Jorien geen interesse hebben, dan is het haar wens dat door haar kinderen bekeken wordt of er misschien musea zijn die geïnteresseerd zijn in haar spullen.

Huisdieren

Als u naar een verzorgings- of verpleeghuis moet, of als u om wat voor reden dan ook niet meer voor uw huisdieren kunt zorgen: wat moet er dan met die beestjes gebeuren? Wie kan of wil deze in huis nemen? Denk daarbij ook aan de kosten die het hebben van een huisdier met zich meebrengt. Het is verstandig om daar een regeling voor te treffen. Maar ook als u niemand kent: waar zou u het liefste hebben dat uw huisdieren heen gaan? Ook dit kunt u vastleggen in uw levenstestament.

Katten

Mevrouw Snijder heeft drie katten. Ze is dol op die beestjes en ze wil dan ook het allerbeste voor ze. Maar wat als ze dement mocht worden en naar een verzorgingshuis moet? Ze kan haar drie lievelingen dan niet meenemen. Gelukkig heeft mevrouw Snijder een vriendin, die net zo dol is op de katten als zij en die bereid is ze dan in huis te nemen. Dan hoeven ze tenminste niet naar het asiel. In haar levenstestament bepaalt mevrouw Snijder dan ook dat haar katten naar haar vriendin gaan.

Schenken

Een levenstestament is hét document om uw wensen over het doen van schenkingen vast te leggen. U kunt erin vermelden aan wie u schenkingen wilt doen: aan uw kinderen, aan uw kleinkinderen, aan neefjes en nichtjes of aan goede vrienden of vriendinnen. U kunt precies vastleggen om welke bedragen het zou moeten gaan, maar u kunt ook alleen uw overwegingen en uitgangspunten meegeven, zoals het financieel helpen van uw kinderen bij de aankoop van hun huis of het zoveel mogelijk besparen van erfbelasting.

Stel dat u tot nu toe nog geen schenkingen aan uw (klein)kinderen heeft gedaan en er dus geen 'schenkingstraditie' is, wat zijn dan uw wensen? En wat als er wel al een schenkingstraditie is, moeten de schenkingen dan op dezelfde wijze doorgaan? En hoelang? Met andere woorden: wanneer is het genoeg geweest?

Schenkingsbepalingen

Wanneer u wilt dat er schenkingen worden gedaan, kunt u daarbij ook vastleggen welke voorwaarden en bepalingen daarvoor gelden. U kunt hierbij bijvoorbeeld denken aan de 'uitsluitingsclausule', ook wel 'anti-schoonzoon/schoondochter'-clausule genoemd. Deze bepaling houdt in dat u aan uw kind schenkt, maar dat deze schenking niet in de gemeenschap van goederen valt waarin uw kind is getrouwd (en ook

niet in een verrekenbeding bij huwelijksvoorwaarden wordt betrokken). Uw schoondochter of -zoon heeft dus geen recht op deze schenking. Overigens kunt u een uitsluitingsclausule op elke schenking van toepassing verklaren, dus niet alleen bij schenkingen aan uw kinderen, maar ook bij schenkingen aan kleinkinderen, neven en nichten en andere personen.

Bewind

Bij schenkingen aan jonge kinderen, maar ook aan volwassen kinderen of andere personen die niet zelf op verantwoorde wijze met geld om kunnen gaan, kunt u bepalen dat de schenkingen onder 'bewind' zullen staan. Dit houdt in dat iemand anders de schenking beheert

en de begiftigde niet zelf over de schenking kan beschikken. Bij schenkingen aan jonge kinderen wordt vaak bepaald dat de schenking tot een bepaalde leeftijd, bijvoorbeeld tot het 25e jaar, onder bewind staat van hun ouders. De kinderen kunnen dan niet, wanneer ze 18 en dus volwassen zijn, de hele schenking verbrassen.

Voor de kleinkinderen

Pieter en Marjon willen graag dat er schenkingen aan hun kleinkinderen worden gedaan, omdat ze dat leuk vinden, maar ook om later erfbelasting te besparen. De kleinkinderen zijn op dit moment nog wat jong (6 en 4 jaar) en ze zijn bang dat als die 18 jaar worden, ze het geschonken geld gaan uitgeven aan bijvoorbeeld drugs, mobieltjes of andere zaken waarmee Pieter en Marjon het niet eens zouden zijn. Ze bepalen daarom in hun levenstestament dat deze schenkingen onder bewind worden gesteld van hun ouders totdat de kinderen 25 jaar zijn. De ouders kunnen dan bepalen óf en waaraan het geld besteed wordt. Pieter en Marjon hebben daarbij aangegeven dat zij het liefst zien dat de geschonken bedragen voor een studie of opleiding worden gebruikt.

Tweetrapsschenking

Een bijzondere bepaling in een levenstestament is de zogenoemde tweetrapsschenking. U kunt door middel van deze bepaling als het ware tweemaal schenken. Hiermee bepaalt u dat de begiftigde de schenking krijgt, maar dat op bepaalde momenten de schenking (of wat daar nog van over is) aan iemand anders toekomt. Denk bijvoorbeeld aan de situatie dat u aan een kind schenkt, dat niet getrouwd is en geen kinderen heeft. Als dat kind overlijdt, zal deze schenking waarschijnlijk tegen een hoger erfbelastingtarief aan u en zijn broers en zussen terug vererven. Middels een tweetrapsschenking kunt u bepalen dat deze schenking dan aan uw andere kinderen toekomt. Dit kan een mogelijkheid zijn om erfbelasting te besparen.

Een tweetrapsschenking kan ook een middel zijn om ervoor te zorgen dat de geschonken goederen in de familie blijven.

Binnen de familie

Marijke heeft een schilderij van haar ouders geërfd. Zij wil dit schilderij graag schenken aan haar zoon wouter, die altijd al dol was op dit schilderij. Maar ze wil wel graag dat het schilderij in de familie blijft. Zij kiest in haar levenstestament voor een tweetrapsschenking: wouter krijgt het schilderij, maar als hij overlijdt moet het schilderij aan zijn kinderen toekomen. en als wouter geen kinderen heeft, moet het naar zijn zus Sophie gaan.

Schenken aan goede doelen

Ook kunt u in een levenstestament aangeven of u wel of geen schenkingen aan goede doelen wilt doen. U kunt daarbij bepalen dat het uitsluitend om goede doelen moet gaan waar u nu al schenkingen aan doet, of dat ook aan andere goede doelen geschonken mag worden. U kunt de namen van de goede doelen noemen of juist de organisaties waar u niets aan wilt schenken. Ook bestaat de mogelijkheid om geen namen te noemen, maar om aan te geven met welke doelstellingen u affiniteit heeft.

Longfonds

alain heeft astma. Jarenlang heeft hij donaties aan het longfonds (voorheen astmafonds) gedaan. Hij heeft in zijn levenstestament bepaald dat hij graag ziet dat deze schenkingen aan het longfonds blijven doorgaan, maar andere goede doelen of instellingen die zich inzetten op het gebied van onderzoek naar longziekten, mogen wat hem betreft ook schenkingen krijgen.

Verzorging en opvoeding van minderjarige kinderen

Niet alleen voor de situatie dat u gaat dementeren kan een levenstestament van belang zijn. Denk maar eens aan jonge ouders. Wat als er plotseling iets gebeurt, bijvoorbeeld een ongeval, waardoor u (tijdelijk) niet in staat bent om voor uw kinderen te zorgen? Wie moet ze dan opvangen? Waar blijven ze zolang wonen? Wie mag en kan er zaken als kleding, eten of de contributie voor een sportvereniging voor hen betalen? Wie mag over de kinderen beslissen? Maar ook: wie mag er over hun medische behandeling beslissen? Dit regelen is nog belangrijker als u een alleenstaande ouder bent.

Alleenstaande vader

Bram is weduwnaar. Zijn vrouw, de moeder van hun dochtertje Sophie van 6, is een paar jaar geleden overleden. Bram maakt zich zorgen en wil dat het goed geregeld is als er iets met hém zou gebeuren. In zijn testament heeft hij al een voogd aangewezen voor als hij zou overlijden. Maar wat als hij een auto-ongeluk krijgt en in coma raakt? Hoe moet het dan met Sophie? In zijn levenstestament legt Bram vast wie er dan voor Sophie mag zorgen, wie er beslissingen voor haar mag nemen en hoe het met de financiële zaken betreffende Sophie moet.

Uw uitvaart

Ook kunt u in een levenstestament praktische zaken regelen met betrekking tot uw overlijden. U kunt hierbij denken aan het vastleggen van uw wensen met betrekking tot uw uitvaart, bijvoorbeeld of het een begravenis of crematie moet worden, en in dat laatste geval welke bestemming

de as moet krijgen. Maar ook uw wensen met betrekking tot de dienst, zoals welke muziek er gedraaid zou moeten worden, hoe de rouwkaart en -advertentie eruit zouden moeten zien enzovoort, kunt u benoemen.

Natuurlijk kunnen uw wensen omtrent uw uitvaart ook vastgelegd worden in een testament. Maar een nadeel daarvan kan zijn dat het testament pas veel later (na de uitvaart) boven water komt.

Wie moet het uitvoeren?

Wanneer u uw wensen heeft geformuleerd, is de volgende vraag wie uw wensen zal gaan uitvoeren. Dat kan één persoon zijn, maar u kunt ook twee of meer personen benoemen. De persoon die uw wensen zal gaan uitvoeren, noemen we de gevolmachtigde. Deze persoon ontleent zijn bevoegdheid namelijk aan de volmacht die u aan hem of haar geeft.

Aandachtspunten

In een levenstestament legt u dus uw specifieke wensen en verzoeken vast voor de situatie dat u zelf niet meer in staat bent om die zaken te regelen. Omdat iedereen verschillend is, zijn de wensen op persoonlijk gebied verschillend. Om u op weg te helpen volgen hier enkele vragen die u kunnen helpen uw persoonlijke wensen en ideeën te formuleren.

- Wat zijn mijn wensen als ik ga dementeren of een ongeval krijg waardoor ik niet meer in staat ben zelf mijn zaken te regelen?
- Mag mijn huis worden verkocht als ik opgenomen word in een verpleeg- of verzorgingshuis? Wat moet er met mijn inboedel gebeuren? En met mijn huisdieren?
- Mogen er schenkingen gedaan worden aan mijn kinderen, kleinkinderen, neefjes, nichtjes of aan goede doelen? Onder welke voorwaarden?
- Wat zijn mijn wensen met betrekking tot de verzorging, opvang en opvoeding van mijn minderjarige kinderen?
- Wat zijn mijn wensen ten aanzien van praktische zaken rond mijn overlijden (begrafenis of crematie)?